

MALMÖ HÖGSKOLA

idrottsforum.org/artiklar

IDROTTSVETENSKAP • LÄRARUTBILDNINGEN • MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 :: Publicerad den 6 juni 2010

[Klicka här om du vill se och ladda ner artikeln som en utskriftsvänlig pdf-fil](#)
[Läs mer om norsk idrott, idrottspolitik och idrottsforskning på idrottsforum.org](#)
[Läs mer om fotboll på idrottsforum.org](#)

Languages on this page: English

Udødelige Brann

[Halvdan Haugsbakken](#)

SINTEF Teknologi og samfunn, avdeling for Innovasjon og virksomhetsutvikling

Vi har på annen plass i den här oppdateringen referert til *der Positivismusstreit* inom tysk sociologi på 1960-talet, som ådagalade djupa motsättningar inom tysk och internationell sociologi när det gällde samhällsvetenskaplig metod och teori. Striden stod mellan den kritiska rationalismen, företrädd av Karl Popper och Hans Albers, och den dialektiska socialfilosofin representerad av Farnfurtskolans ledande teoretiker Theodor Adorno och Jürgen Habermas, och gällde, enkelt uttryckt, å ena sidan om human- och samhällsvetenskaperna kan betraktas som riktiga vetenskaper, och å andra sidan, om vetenskaplig objektivitet överhuvud taget är möjlig. Debatten, som i realiteten fortsatte ända in på 1980-talet, fick väsentliga konsekvenser för samhällsvetenskaplig forskning; man brukar i det sammanhanget främst framhäva framväxten av nya metodologier som avvisar den naturvetenskapliga empiricismen och dess tunga krav på mätbarhet, till förmån för en mer förståelsedrivna kvalitativt inriktad forskning. Kvalitativ forskning bedrevs förvisso redan dessförinnan inom sociologi och antropologi, men utvecklades nu, och blev mer spritt och accepterat. Inom antropologi blev en tydlig följd av positivismstriden, och även av Aaron Cicourel's kritik i samma anda vid samma tid, att nya metoder kunde övervägas. Vid 1970-talets mitt kritiserade Fritz Schütze i Bielefeld de hårt strukturerade intervjutekniker som dominerade sociologin och socialantropologin, och hävdade att folk var förmögna att själv strukturera berättelser om sin tillvaro och sina liv. Schütze utvecklade en intervjumetod som byggde på narrativa självbiografier, som sedan analyserades med klassisk konversationsanalys – och så är vi tillbaka hos Cicourel!

I sin klagörande essä "Anthropology and autobiography: Participatory experience and embodied knowledge" (1992) konstaterar Judith Okely att också antropologens egen livsresa kan vara ett viktigt instrument i socialantropologisk forskning. Men, menar hon, "the anthropologist's past is relevant only in so far as it relates to the anthropological enterprise, which includes the choice of area and study, the experience of fieldwork, analysis and writing." Vad det handlar om, konstaterar Okely med referens till Scholte och Hastrup, är ett reflexivt förhållningssätt, som bidrar till att frigöra socialantropologin från eventuella kvarvarande rester av värdefri scientism.

Halvdan Haugsbakken har rimligen funderat en hel del över frågan om värdefrihet och om den egna biografins forskningsmässiga värde, i allmänhet och i samband med den undersökning av den norska fotbollsklubben SK Brann från Bergen, en klubb som han varit anhängare av under hela sitt liv. Haugsbakkens fokus ligger på SK Branns förvandling till en affärsrörelse, från "forening" till "forretning", och formar sig till en spennende fallstudie för att illustrera den kommersialiseringsprocess som präglade inte bara norsk fotboll de senaste 15–20 åren. Det som dessutom ytterligere lyfter berättelsen om Brann och dess förändringar är Haugsbakkens dubbla perspektiv, dels socialantropologens och dels supporterens. Utan att gå händelserna i förväg tycker vi oss kunna konstatera att han lyckas alldeles utmärkt med att leva upp till Okelys och andras krav på reflexivitet i forskningsprocessen.

Dette er et antropologisk essay om den norske fotballklubben Sportsklubben Brann, også kalt Brann. Essayet har et antropologisk skråblikk. Det er ikke objektivt, men subjektivt, fordi jeg er brannsupporter. Essayet er en tolkning av Brann. Derfor forkaster jeg det positivistiske vitenskapsidealet. Mitt analytiske æren er å reflektere over begrepet "kommersialisering", et ullent begrep som brukes og forstås ulikt i mange sammenhenger, også utenfor fotballen. Jeg er ikke ute etter å definere det, gi det en absolutt sannhetsverdi, finne fram til en optimal forståelse, men sosialt og kulturelt kontekstualisere det basert på empirisk erfaring. Dette er min oppgave som antropolog. Essayet er dermed i tråd med det jeg tidligere har skrevet om fotball (se Haugsbakken 2004, 2009, Haddal & Haugsbakken 2004). Til forskjell fra annet jeg har ført i pennen, er essayet et forsøk på å si noe om hvorfor jeg fattet interesse for fotball, hvordan jeg ble brannsupporter, og etter hvert hvordan pengers sosiale betydning definerte mitt forhold til fotball. Essayet er også et personlig eksperiment, fordi jeg både tar for meg min egen oppvekst, samtidig som jeg veksler mellom å være en del av og ha analytiske distanse til det jeg forsøker å diskutere – betydningen av fotballøkonomi.

SK Brann, bergensere – identitet, myter og drømmer

SK Brann ble grunnlagt i 1908, og spiller sine hjemmekamper på Brann Stadion. Den ligger ca. 20 til 30 minutters spasertur fra Bergens sentrum. Brann stadion refereres på folkemunne som "Stadda" eller "Stadion". Brann ble til som et resultat da 11 medlemmer av daværende *Bergen Football Club*, stiftet i 1898, i 1908 brøt ut og etablerte *Ski- og Fotballklubben Brann* (Gjessing 1999), hvor Christen K. Gran og Birger Gjestland var drivkreftene. Brann var i sin infantile epoke en kombinert ski- og fotballklubb, men i dag handler det om fotball. Den er i dag en av Norges største klubber, avhengig av hvordan det måles; ut fra publikumstall, kan Brann trekke til seg opp under 20.000 tilskuere ved en de store kampene. De siste sesongene har Brann ligget på gjennomsnittlig tilskuertall fra 15.000 til 17.000 tilskuere per kamp.

Brann er synonymt med Bergen, Norges nest største by, lokalisert på Vestlandet med ca. en kvart million innbyggere. Brann er særdeles viktig, verdsettes høyt, og har sekulær religiøs mening. Brann kan aldri dø, fordi klubben er sosialt udødelig. I tillegg er Brann en kulturell institusjon som gir raskest innpass til å forstå lokal identitet, deriblant den etniske identiteten tilskrevet byens borgere, "bergenser". Det finnes etniske stereotyper på bergensere; "tjuagutt", en litt fantete bergensgutt, "en bergensfrue", ei veltalende eldre dame fra et av byens høyere samfunnslag. Bergenserne snakker bergenskdialekten, ofte kalt Bergens bymål eller bare bergensk. Denne tilhører de sørvestlandske dialektene, men skiller seg ut gjennom at mange bergensere bruker den kjente skarre-r'en, en uttalevariant av bokstaven *r*. Uttalen ligner på hvordan *r* snakkes på tysk. Den antas å stamme fra hansatiden, en historisk epoke som har hatt stor innflytelse på Bergens internasjonale handelshistorie. Bergen var del av Hansaforbundet, en tysk handelsorganisasjon i senmiddelalderen.

Brann i geografien; klubben ligger i byen Bergen, kommunene rundt, Strilelandet, der hvor bønder og fiskerne bor.

Ikke-bergensere har spesielle oppfatninger om bergensere. Den etniske bergenseren snakker mye, eller er en avslappet person med humor og sjøloroni. Bergenseren stikker hodet fram, er engasjert, og skiller seg ut i mengden. Men det er uklare etniske grenser for hvem som rettmessig kan kalle seg for etnisk, ekte bergenser. Generelt heter det seg at man kan bli etnisk akseptert i en sosial gruppe, dersom man kan spore slektstreet sitt tre generasjoner tilbake i tid. En mulighet for å bli "naturalisert". For å bli fullverdig bergenser, må man minst kunne telle *sju* generasjoner tilbake. Røtter og føtter er viktig. Dette er enda tydeligere, dersom man ser bergenseren opp mot folket som bor i kommunene like utenfor Bergen. Her bor *strilen*. Strilen bor i sitt eget land, *Strilelandet*, eller "på landet", som bergenseren kaller det. Strilelandet er et løst område i Hordaland fylke, fylket Bergen ligger i. Innen strilsk etymologi, er begrepet "stril" gammelt, og har opp gjennom årene vært brukt som et negativt kallenavn på fiskere og bønder fra øyene og bygdene omkring Bergen.

Bryggen i Bergen, et ikonisk sted av byen.

Disse identitetsbegrepene er stereotypiske, men illustrerer spenningene mellom by og land. Mange vil hevde at den tilhører fortiden, men fremdeles lever karikaturen om bergenseren; han/hun er noe småkonservativ og aristokratisk individ stolt av klubben og byen den tilhører. Men det er ulike bergensere som har tatt på seg, eller blitt tilskrevet rollen som talsmann, for å være engasjert brannsupporter. Denne rollen utøves ulikt, men de har sterke formeninger om hvordan Brann bør ledes, hva som er optimal organisering, og hvorfor det gikk feil i forrige kamp. TV-2 journalisten Davy Watne er på nasjonalt nivå en prominent kritiker av Brann og serverer offentlige sine analyser. I Bergen engasjerer musikeren Eduardo "Doddo" Andersen via sin blogg, mens den kontroversielle "Leppa fra Loddefjord", er en klassisk eksponent for en tribunesliter fra den store supportermassen.

Brannsupporterne har god grunn til å være utålmodig. Dette gjelder blant annet mangelen på pokaler og fraværet av lokale spillere. Brann kan ikke skryte på seg av å være den største pokalsamleren. Den bergenske stoltheten har vunnet den norske cupen seks ganger, i 1923, 1925, 1972, 1976, 1982, og 2004, mens seriegullet har blitt hentet til Bergen tre ganger, i 1961/2, 1963 og 2007. Dette vil si at det går lang tid mellom hver gang man vinner noe. Det gikk for eksempel nesten 20 år før bergenspublikumet kunne juble over seier i cupen sist, mens ventetiden på seriegullet var mer enn 40 år, en pokal som ble hentet "hem" i 2007, en bergensk uttrykk for "hjem". Og så var det lokale spillere fra Bergen. De siste to tiårene har det vært manko på dem; få bergensere spiller reelt på Brann. Profilene har vært ikke-bergensere. Vi blir stadig minnet på hvor de kommer fra: Raymond "super-ray" Kvisvik er fra Greåker, superspissen Torstein Hellstad er odelsgutt fra Hamar ett sted, møbelarvingen Martin Andresen er fra Kråkstad, Azar Karadas er fra Eid, Charlie Miller er fra Skottland, Svante Samuelson er fra Sverige et sted. Felles for dem alle; de er ikke fra Bergen. Fraværet av lokale helter fører fort til at man synger ut som byens melankolske visesanger, Jan Eggum, og spør "kor é alle heltane". Dette fører fort til at man ser til fortiden, og heltene derifra. Dette

fører til myter, nostalgi og storhetstid. Det snakkes fort om Roald «Kniksen» Jensen, en begavet fotballspiller fra Bergen, den beste Norge noen gang har produsert, hevedes det.

Bergensere og brannsupportere blir tilskrevet å ha spisse albuer, et forhold som lett fører til at klubben får en slags nasjonal dimensjon over seg. Når Rosenborg har spilt kamper i Mesterligaen, har trønderklubben agert som et klubbflag som representerer Norge i Europa. Dette vil mange hevde er fortjent. Med Brann er det en annen sak. Brann tiltrekker nasjonal interesse på grunn av de gjentatte ”krisene” som har karakterisert klubben, samt at mange brannsupportere ofte synger ”eg é ikkje fra Norge, eg é fra Bergen”, et uttrykk for en sterk lokal patriotisme. Denne nasjonale interessen begrenser seg ikke kun til skriblerier i oslopressen. Forskningslitteraturen på Brann er voksende. Forskere har analysert hvordan Brann har vært på randen av konkurs, på grunn av spektakulære økonomistunts under store deler av 1990- og 2000-tallet, samt dem som sysler med å forstå den sterke lokale tilhørigheten. Og de har god grunn til å se Brann nærmere i kortene; klubben reinkarnerer hvordan ”fotballøkonomi” har blitt et viktig begrep i norsk fotball, samt at de viser hvor kulturelt schizofrene bergensere kan være i forhold til sin egen kulturelle identitet (se *Gammelsæter 2009, Gammelsæter & Ohr 2002, Armstrong & Hognestad 2003, Hognestad & Armstrong 2003, Høydal & Pettersen 1998, Størmer 1999*). Bergen er full av paradokser. Dette har tiltrukket interessen til Gary Armstrong og Hans Hognestad. Antropologene påpeker det besynderlige paradokset om at bergenserne på den ene side ikke ønsker å se seg sjøl som del av det norske fellesskapet, men er på den andre siden opptatt av å dyrke og involvere seg i to primanasjonale ritualer som bygger opp om det norskeste av det norske – ”16. maikampen”, ansett for å være ”fotballens nasjonaldag”, og feiring av nasjonaldagen, ”17. mai-tog”. Hognestad og Armstrong viser hvordan Brann ikke ekskluderer seg fra disse nasjonale ritualene, men er tvert imot dypt involvert i dem. 16.-maikampen fyller Brann Stadion og er ofte utsolgt lang tid i forveien. Tradisjonen tro går brannspillere i 17.-maitoget dagen etter 16.-mai-kampen, som på ekte bergensk ikke heter ”17.-maitog”, men ”Prosesjonen”.

Brann feirer seiregullet i 2007, markert gjennom egen prosesjon.

Kommersialisering og sosialt drama

Fotballøkonomi eller kommersialisering engasjerer, og handler om identitet og er knyttet til forestillinger om kriser, kriser med tett kobling til Victor Turners (1974) ”sosialt drama”. Turner definerer sosialt drama som en “aharmonic or disharmonic social process, arising in conflict situations” (Turner 1974:37). Turner har en kompleks teoretisk tilnærming jeg ikke skal gå inn på, men i sin forståelse av sosialt liv hentet han inspirasjon fra dramaturgisk teori. I fotball er det mye sosialt teater som er sterkt normstyrt; det er mange uskrevede regler. Bryter man dem, ender det fort ut i kriser. Fotball er ikke fri for kontroverser. Det har vært masse drama knyttet til kommersialisering og dens egenskap til å skape kriser, som kan eventuelt ende ut i et apokalyptisk kaos. Denne dramatiseringen knytter seg til en type rituell logikk mellom økonomi, sportslige resultater og maskuline følelser. For en brannsupporter er det verst tenkelige at Brann går konkurs eller rykker ned, en type symbolsk død. Og man trenger ikke lete lenge før man finner spor av det. Ofte er dette dramatiserte anekdoter om Brann og den enorme, voksende gjelda på flere titalls millioner kroner, en gjeld som fikk konsekvenser i den daglige driften. I 2002 ble eksempelvis Brann i et tilfelle vurdert som ikke-kredittverdige, da de skulle spille bortekamp mot Rosenborg i Trondheim. Klubben ble nektet hotellopphold av trønderne.^[1] Da støtteapparatet bestilte hotellrom, ble de avvist. Grunn: En forventning om at de ikke kunne gjøre opp for seg ved utsjekking. Den eneste måten å kunne gjøre opp for seg, ville være å ta med seg flere tusen kroner i kontanter. Støtteapparatet fant et annet hotell i trønderhovedstaden.

Store deler av 1990- og 2000-tallet er pakket inn i slike sosiale anekdoter, og handler en stor grad om *eksistens*. Branns overgang fra en frivillig styredrevet organisasjon basert på norsk dugnadsånd til fotballbedrift, skapte en rekke krisebaserte situasjoner; maktkampene i styret, personkonflikter av ulik art, hyppige utskiftninger av ledere og trenere, gjennomtrekket av spillere, astronomiske spillerlønninger og overgangssummer, uforståelige spillerkjøp, store underskudd, etc. Forutsetningene for å drive på med fotball ble problematisert, og klubben utviklet seg i retning av å bli et underholdningsprodukt, et merkevare à la Coca-Cola eller Sony. I forsøket på å nå denne målsettingen måtte det kapital til. Uten den, ville det ikke la seg gjøre å bli en toppklubb.

Kommersialisering har mange ulike dimensjoner og forståelser. Eksempelvis kan det bety at man ”introduserer et nytt produkt på markedet etter en langvarig produktutviklingsfase” (Jolly 1997). Etter testing og investering, er kommersialisering sluttledet i en lengre prosess på veg mot masseproduksjon og profitt. Kommersialisering forbindes med en mekanisk og rasjonal prosess. På den annen side finnes begrepet ”kommodifisering”; i marxistisk politisk økonomi refererer kommodifisering til en prosess om når noe som ikke har hatt økonomisk verdi før, tilskreves eller blir gitt det. Begrepet sier altså noe om hvordan ting man tar for gitt er gratis, gradvis går bort fra det og blir gitt en økonomisk verdi, en markedsutvidelse fra ikke-marked til marked (se Appadurai 1986). En god analogi til denne resonnementslogikken er det som skjer med vann. Vann skal i prinsippet være gratis, være for alle. Nordmenn kan gå i fjellet og tappe det på ei flaske, drikke det fra springen uten å betale for det, men likevel kjøper vi vann på flaske før går på flyet eller skal på kino. Vann blir kommodifisert, av dette har man fått varemerke for kildevann som for eksempel Imsdal.

Brann ble kanskje ”kommersialisert” eller ”kommodifisert”, ble et nytt produkt, eller gikk fra å bli verdsatt som en ikke-pengestørrelse til det motsatte. Brann var ikke gratis, og i økende grad måtte man være del av et betalende fellesskap for å være del av morroa. Dette er nok en oppramsing av selvfølgeligheter for dem som kjenner fotball godt. Noen vil si at dette ikke er noe nytt, gamle nyheter, forutsetninger for å bedrive idretten i det hele tatt. Jeg er ikke uenig i det. Men betydningen av at folk forbinder fotball med kapital, stiller spørsmålet om dannelse av en ny form for prosjektidentitet og forestillinger om fotball; det snakkes mye om ”kommersialisering/en”, som gir idretten en ny kollektiv identitetsform (se Hjelseth 2006). Kommersialisering kan forklare hva og hvordan penger preger fotball, men også hvorfor idretten er som den er i dag. Enkelte supportere i Europa har fått nok; i England, Italia og Spania er det flere supportere som vender fotball ryggen og starter sine egne klubber for å dyrke supporterdrømmen. Delvis gir de kommersialiseringen skylda, samtidig som de ønsker mer innflytelse. De vil ha flere rettigheter, en plass i styrerommet, og er del av en klassisk ”demokrati” versus ”kapital”-konflikt. Kommersialiseringen er moralsk ladet, korrupperende.

For meg har kommersialisering noe entydig over seg; det innprenter seg en normativ, og ofte dramatisert debatt om hvem som skal ha det symbolske retten til å definere hva og hvem som har eierskapet over Brann. Hvis det er noe som heter kommersialisering, handler det om en tosidig og dialektisk prosess, en

rituell tvangstrøye som står i kontinuerlig motsetning til hverandre. Forenklet sett består den av to lag; de som skal styre skuta etter beste evne tuftet på lang tidshorison og objektive avgjørelser. Det andre laget er ”den store massen”, en malstrøm som i liten grad lar seg kontrollere. Lagene lever etter sin egen logikk og irrasjonalitet, som skaper orden for dem som er del av disse livsverdener. Fansen lever i en slags evigvarende og kontinuerlig rituell unntakstilstand, som kanskje best kan beskrives som sosial angst.

Innsosialiseringen, å bli supporter

Min innsosialisering i denne tilstand av rituell angst startet med at jeg måtte ta stilling til en ting; jeg er flyttebarn. Jeg har bodd på ulike steder, vært klassens nye elev flere ganger. Før jeg ble 18, bodde jeg på seks ulike steder i Norge og i utlandet. Årsaker; skilsmissebarn og foreldres jobbsituasjon. Tilhørighet er utfordrende å forholde seg til. De første årene levde jeg i Lysefjorden utenfor Bergen, en vestlandsbygd. Faren min er der ifra, fra et småbruk i bygda Lysefjorden. Teknisk sett er jeg fra tettstedet Søvik, som per 2009 hadde 789 innbyggere. Jeg er ”*stri*”, fra ”landet”, en småbruker. Det tar ca. en halv time å kjøre dit fra Bergen. I 1980 flyttet jeg til Seattle, USA, men returnerte til Norge i 1982, til Lysefjorden. Men her bodde jeg kun ett par år. I 1984 flyttet vi til Os, som ligger 10 min. kjøring unna Lysefjorden. Her bodde jeg de tre neste årene, før jeg flyttet til Stavanger. Det ble ett år i Norges oljeby. Moderen fikk jobb i den da nyoppstartede avisen Vestkysten, som konka ett halvt år etter oppstart. Moderen fikk ny jobb på Østlandet. Jeg ble med på flyttelasset til Vestby, som ligger 38 km sør for Oslo. Der fullførte jeg siste året på barneskolen, ungdomsskolen og avsluttet videregående i 1995.

Lysefjorden, tettsted utenfor Bergen, på ”landet”.

På stedene jeg bodde, har fotball alltid stått i sentrum. Fotball var det samlende symbolet, utøvd som en del av den frivillige idretten, en tilhørighetsskaper. Fotball som breddeidrett er basert på felles dugnadsinnsats og var fellesnevneren i Lysekloster IL og Os Turn, to klubber jeg spilte fotball for da jeg var barn. Etter

skoletid spilte jeg mye løkkefotball, når det ikke var fotballtrening. ”Alle” jeg kjente spilte fotball; klassekamerater, naboen, de som var yngre og eldre enn meg sjøl. Spilte man ikke, snakket man om det, både i skole- og fritiden. Det var også i denne perioden man begynte å velge klubb, som sto mellom ett norsk og flere engelske. Man valgte nok Brann, men det var mer krangel om engelske lag. Stridens kjerne var hvem som var den beste engelske spilleren, samt den beste klubben, som oftest falt på Liverpool eller Manchester United. Mange valgte nok Liverpool. Det handlet mer om engelsk enn norsk fotball. Man forsøkte å se ”Tippekampen” på lørdag kl. 16 på NRK. Så var det VM i fotball, Mexico 86. Heltene var Maradonna, med trøye nr. 10, og storrøykeren Preben Elkjær. Jeg kjøpte fotballalbum med klistremerker av favorittspillere.

I barndommen var fotball et ikke-marked; idrettslaget var et samlingssted. Folk møttes der ukentlig. Det var alltid en familie som var mer ivrig på å trene oss enn andre. Noen av disse levde for idretten, var innom klubbhuset hver eneste kveld. Idrettslaget var en idealismesone fri for penger og merkevarebygging, eller var symbolet på å være bunnskraft; forfallent klubbhus, billiardbord hvor man kunne spille et slag for en femmer, utslitte garderober hvor halvparten av dusjene ikke fungerer, en sur vaktmester som misliker barn og som konstant sitter i bua og glør på TV.

I barndommen blir det første minnet av Brann til. Dette skjedde da jeg var seks år. Jeg gikk i barnehagen. Barnehagen hadde vært på tur i Bergen, og besøkte, en brannstasjon som ligger like ved Brann stadion, Årstad brannstasjon. Vi skulle introduseres for en vanlig barndomshelt; brannmannen. Turen besto i å klatre i brannbiler. Da vi var på veg tilbake til bussen, gikk vi forbi en av byens mekkaer. I det vi passerte Brann stadion, var det noen som sa: ”Der ligger Brann stadion!”. Innvielsesprosessen til supporterembetet var også preget av andre faktorer. Jeg gikk ikke gjennom den tradisjonelle far-sønn-relasjonen, der opphavets interesser blir overført til avkommet. Min far var ikke fotballgal. Denne interessen kom blant annet fra andre hold, fra en onkel. Han har sjelden omtalt seg sjøl som supporter, men fulgte den viktige tippekampen hver lørdag. Han tilnærmet seg fotballen idrettsvitenskaplig; vurdering av det tekniske nivået, spillet, den fysiske yteevnen og den kollektive prestasjonen som helhet var viktig. Han er utdannet idrettsmann fra det Norske kongelige forsvar, og var fotballtrener. Naturlig nok handlet det mye om fysisk fostring for ham.

Fotball, dialekt og pilegrim

Da jeg flyttet til Østlandet i 1988, endret ting seg. Fotball dominerte ikke. Det handlet ikke kun om fotball; fotball hadde ikke monopol, man kunne velge mellom flere idretter. Det hadde konsekvenser. Jeg sluttet med fotball, og gikk over til håndball. Dette skjer når man flytter til et nytt sted. Man begynner med det alle andre holder på med. I Vestby spilte ”alle” håndball; klassekamerater og nye venner fra nabolaget gikk på håndballtrening flere ganger i uka. Man trent to til tre ganger i uken. Jeg takla ikke håndballen; det var tøft, seriøst, og jeg ble hele tiden satt på streken, som i praksis betydde at jeg fikk mye bank. Jeg var ikke den fantastiske lagspilleren heller. Dermed helte det mot individuelle idretter, der man spiller en mot en. Utstyret ble byttet ut, håndball med fjærball. Jeg gikk over til badminton. Når dette skjedde, forsvant den tette linken til fotballen. Brann skulle derimot bli en merkelapp jeg stadigere fikk rundt halsen.

På Østlandet var jeg i en annen situasjon. Jeg befant meg milevis unna Vestlandet, som står i rak motsetning til Østlandet. Nærhet og distanse spilte en viktigere rolle i identifiseringen med Brann: jeg begynte med et langdistanseforhold og dyrking til klubben innen en nasjons territorium. På samme måte som norske fans av engelske lag bruker sportsmedier for å holde tritt med laget sitt over Nordsjøen, var jeg i samme båt (se Iost 2000, Goksøyr og Hognestad 1999). Brann var i Bergen, langt unna Vestby. Det sies at norske supportere av engelske lag ofte utvikler en dobbel supporterlojalitet, til ett norsk og engelsk lag. Min lojalitet til Brann ble forsterket. Å være i Vestby var som å være i diaspora; jeg var i eksil. Men jeg ble også tilskrevet ”bergensidentitet”, fordi jeg aldri skiftet til østlandsdialekt. Jeg fortsatte å skarpe på ”r-en”, noe som fikk ”de andre” til å klassifisere meg som ”bergenser”. Jeg snakket ”bergensk”, men det var jeg ikke. Jeg var stril, fra Os, ikke fra Bergen. Dette gjaldt ikke. For dem var det helt logisk; jeg var brannsupporter.

Sammenhengene mellom Brann, fotball og dialekt forfulgte meg. Når jeg møtte nye folk, handlet det om hvor og hvem man er. Man spør om sosial bakgrunn, og dialekt differensierte. Tapte eller vant Brann, fikk jeg høre det. Jeg ble stadig minnet på min tilhørighet. Det var alltid der, en type etnisk grense jeg forhandlet om, à la Barths etniske grenser (1969). Når jeg i tillegg forsøkte å forklare at jeg ikke var fra Bergen, men

fra Os, hjalp det ikke nevneverdig. Jeg var fra Bergen, ergo brannsupporter. Brann ble en imaginær følgesvenn. Det ble viktig å dyrke tilhørigheten. I tenårene fikk jeg et behov for å konsumere all mulig info om Brann; jeg ble en sportsidiot og fulgte med i sportsnyhetsbildet. Jeg så sport på TV i helgene, og leste om de samme resultatene i mandagsavisen. For å dyrke tilhørigheten til Brann, hørte jeg på fotballrunden på radio for å få meg ”stillingen”, så alle kampene med Brann, kjøpte bergensavisene for kun å lese om Brann. Det ble viktigere å dra til Lysefjorden, da jeg hadde skoleferie; jeg var der i jula, på sommeren, og i påsken. Jeg ble en pilegrim som måtte tilbake til røttene.

Pilegrim til Bergen

I 1995, da Roald ”Kniksen” Jensen ble satt på sokkel utenfor Brann Stadion, ble jeg innrullert som student ved Universitetet i Bergen. Retur til byen betydde besøk på Stadion på søndagene. Jeg fikk pleiet min tro. Jeg fikk meg en overraskelse; flere av dem jeg traff, som hadde vokst opp andre steder enn i Bergen, presenterte seg som hardcore brannsupportere. De var fra Østlandet, snakket østlandsdialekt, skarret ikke på ’r’-en. De la ikke om til bergensk. De hadde sine forklaringer på hvorfor de elsket Brann. Noen likte rødfargen, andre byen Bergen. Den mest brukte forklaringen var klassisk antropologisk; betydningen av slektskap og maskuline relasjoner. Den ene delen av opphavet, en onkel, bestefar eller andre deler av slekta var fra Bergen, ”landet” eller fra Vestlandet et sted, noe som legitimerte tilhørighet til brannstammen. De flyttet til Bergen av den grunn, gikk på Brann stadion. De var pilegrimer.

Fra Østlandet lærte jeg Brann å kjenne som alt annet enn et vinnerlag. Brann rykket opp i 1987, etter å ha pendlet mellom de øverste divisjonene på 80-tallet. På begynnelsen av 90-tallet hevdet Brann seg sjelden i den øvre halvdel av tabellen. Rødtrøyene havna ofte mellom 6. til 10. plass, som i praksis betydde medlemskap i gruppen av klubber som slåss mot nedrykk. Mens Brann klarte en fjerdeplass i 1990, var påfølgende sesong nær katastrofe; Brann kjempet mot nedrykk, var avhengig av redningsmenn for å holde hodet over vannet; den tidligere startspilleren Sten Glenn Håberg reddet på egenhånd klubben fra evig fortapelse. Etter elendig start på kvalifiseringen, måtte Brann vinne over Bryne på bortebane for å kunne fortsette i Tippeligaen neste sesong. Og hvem var det som bidro til scoring og 1-0 seier over Bryne? Jo, Håberg.

Så begynte en satsning; Brann fikk økonomisk drahjelp av Bergens ”rike onkler”. Dette skulle bidra til å kjøpe de beste spillerne og ansette de beste trenerne. Da Karl Gunnar Björklund nesten trente Brann til nedrykk, knyttet det seg spenning til hvem som ble hans etterfølger. Jeg ble ikke mindre enn småblaff, da det ble annonsert at Hallvar Thoresen skulle overta i 1993. Med Thoresen skjedde det endringer. Han representerte noe annet; han var ingen hvem som helst; Thoresen hadde aldri spilt i den topplige hjemmeserien, men vært proff i det store utlandet. På 80-tallet var han kaptein på PSV Eindhoven og spilt sammen med blant andre Ruud Gullit og Ronald Koeman. Brann gjordet et varp, men Thoresen var fra en annen planet enn den norske. Han var kontinental og profesjonell. Mens hans kollegaer stilte i treningsantrekk under kamp, var Thoresen anlagt i dress og slips. På spillersiden skjedde det også ting. Brann fikk forsterkninger og ble kåret til en av ”vinnerne” på overgangsmarkedet; de fikk tak i gode spillerne som virkelige ville spille for Brann. Etter hvert skulle det bli en del støy. Fokuset gikk også over til å inkludere interne forhold. Klubbens indre liv ble dokumentert. Etter hvert forlot Thoresen Brann og ble erstattet med Kjell Tennfjord i 1995.

Thoresen-epoken var kanskje prologen til å gjøre Brann til en mer profesjonell organisasjon. *Ledelse* sto i etter hvert i sentrum. Brann fikk en rekke ledere med erfaring fra ledelsesverden. Det var reelle næringslivsledere fra byens næringsliv. Det skjedde mye med Brann. Etter hvert skrev avisene bare om organisatoriske endringer; en ny leder ble ansatt, forsøk på utvidelsen av egenkapital, styrebråk, supporterenes forsøk på å ta kontroll, spillerkjøp, rettssaker, etc. Mye dreide seg etter hvert om det berømmelige Brann ASA, som senere skulle bli et milliontap. Klubben ble markedspenetrert, gikk fra forening til forretning, en endring som var nødvendig. Brann stadion skrek etter oppgradering; bak et av målene bygde man den nye kontroversielle Hansa-tribunen. Men samtidig sto Brann for sensasjonelle prestasjoner som kun bergenslaget kunne kan prestere. Etter at Brann tok sølv etter Rosenborg i 1997, ble påfølgende sesong en katastrofe. Etter nesten halvspilt sesong lå Brann på jumboplass, hadde ingen seiere etter 11 serierunder. Det måtte en redningspakke til. Spillere ble kjøpt inn i stor stil; i 1998 ble Raymond Kvisvik og Svante Samuelson kjøpt for flere millioner. Brann berga plassen. Men det kostet.

Fotballøkonomiens følger for Brann og alle detaljene rundt det, er et annet forskningstema. Det er utførlig dokumentert i bergenspressen. Studenten Cristian Størmer (1999) gjorde en rekke intervjuer med de som ledet Brann på slutten av 90-tallet. Størmers arbeid er interessant lesing; et av forholdene som slo meg er hvordan man ønsket seg bort fra å være dagnadsorganisasjon. Folk var "luta lei", som tidligere Brann-direktør Harry Herstad sa til Størmer. Fra begynnelsen av 90-tallet økte antall heltidsansatte i administrasjonen, styreverv ble heltidsgeskjeft, og man jobbet ikke gratis i pøseboden. Det nye lederveldet, som stadig ble referert til som "regimet", gjorde det ledere ofte gjør; de vil omsette visjoner i strategier, implementere dem, omorganisere og få til nye organisasjonsformer, å bli et selskap. Brann ble delt opp; Brann ble til SK Brann og Brann ASA, og var dermed et konsern.

” For en brannsupporter kan det være vanskelig å sluke at man så til rivalen Rosenborg for å finne vinnerformelen. Brannlederne dro på studietur til trønderhovedstaden, og analyserte hva som ble gjort der.

Malen og inspirasjon for potensiell suksess lå i trønderhovedstaden; utførte man det slik det ble gjort der, ville Brann nå toppen. For en brannsupporter kan det være vanskelig å sluke at man så til rivalen Rosenborg for å finne vinnerformelen. Brannlederne dro på studietur til trønderhovedstaden, og analyserte hva som ble gjort der. Mens Rosenborg tjente godt på grunn av spill i Mesterligaen og andre ting, var Branns utfordring å få tak i mer kapital. En av Størmers poenger, er hvordan de nye lederne forsøkte å snu hver stein for å få økt kapital, å gå fra ikke-marked til marked. Dette skjedde ikke kun på et område, men flere. Sponsorer, publikum, merchandising, etc., ble reanalysert, forsøkt gitt en ny verdi. Hvordan kunne man få mer penger ut av det man allerede hadde. Først startet man med en visjon, deretter jobbet man mot sponsorene, som en illustrasjon på hvordan man forsøkte å gjøre et underholdningsprodukt av Brann. Fordi, en av oppdagelsene var at sponsorpenger ikke lengre gaver var som trillet inn automatisk. Det måtte jobbes proaktivt mot sponsorene, de som satt på "the goody bag". Det ble tilrettelagt; lederne organiserte frokostmøter, blåturer, lagde en egen sponsorklubb, et nettverk for Bergens næringsliv. Det ble et stort fokus på sponsorer, heter det seg. Planer ble realisert; markedsundersøker og handlingsplaner utarbeidet, man systematiserte hva kapitalen ville, hvordan tilfredsstille dem. Med denne planen fulgte starten på merkevarebygging rundt Brann; laget omdannet seg sakte til et underholdningsprodukt, hver kamp var en "happening" som samlet Bergen og Vestlandet.

Man kan være enig eller uenig, provosert. Fra sidelinja gjør jeg mine tolkninger av Størmers evaluering; det slår meg at lederveldet hadde utfordringer med å få realisert strategiene de satte seg. Det var mangler på mange kanter; lite dialog med publikum, interne samarbeidsproblemer, mangel på kommunikasjon, utfordringer med å få forankret det man ønsket å utrette, men kanskje viktigste, at man mislykket med å få tak i den nødvendige kapitalen. En av effektene var at Brann meldte seg på to i ligaer; den som spilles på gress og den som gjøres opp i regnskapsbøkene. Brann var enten i sumpen i den som spilles på gress, men lå betydeligere lagt nede i den som gjøres opp i forholdet mellom debet og kredit. Hvis nedrykkspøkelse var en potensiell virkelighet, nærmet Brann seg faretruende det spøkelset som avgjør om de i det hele tatt kunne eksistere som selskap; konkursspøkelset. Fotballøkonomiens effekter gjorde Brann avhengig av inntekter, og det eneste suksesskriteriet som reelt kunne bringe kroner var seier i hver eneste kamp, en utopisk målsetting. Hvis man var avhengig av redningsmenn for å overleve, skulle man trenge dem i retten, som var klubbens neste og viktigste kamp.

Brann dør og gjenoppstår

Det var mye virvar. Inngangen til det nye årtusenskiftet var merkelig, en periode karakterisert av død og oppstandelse, et mye tematisert trekk ved rituelt liv. Sesongen 2000 tok Brann sølv. Påfølgende sesonger gikk det kun nedover. I 2001 endte Brann på 7. plass. 2002 var *annus horribilis*, ett okkultisk år. Brann spilte kvalifisering mot Sandefjord. Mange nøkkelspillere forsvant. Klubben holdt på bli kastet ut av sitt eget klubbhus, Brann stadion, et sted Brann har holdt til siden 1908. Brann skyldte 60 millioner. Det verserte planer om å gjøre Stadion om til et boligkompleks, sånn at folk kunne bo der. Fredag den 13. desember 2002 trekkes fram som den viktigste dagen i klubbens historie. Brann gjør en historisk avtale med Handelsbanken; banken sletter gjelden på 35 millioner, samt at Stor-Bergen Boligbyggelag, Handelsbankens største kunde, får en eierandel på 51 % av Brann Stadion. Resterende 49 % gis til Brann.

Klubben eier i hvert fall noe. Men det skal tapes mer penger. Det kontroversielle Brann ASA har misligholdt lån på over 60 millioner. Men de store taperne er Branns aksjonærene; til sammen taper de over 80 millioner kroner. Brann var i praksis konkurs, død, men gjenoppstår.

Den mest grusomme effekten av kommersialiseringen var knust klubbøkonomi. Brann måtte starte på nytt. For å redde Brann, ble det solgt spillere. Kardas gikk til Rosenborg, Kvisvik og Helstad ble solgt til utlandet. Andre var bosmanspillere. Brann var ribbet. Å kjøpe spillerne var en umulighet. Så skjedde det uventede; Teitur Thordason sier opp. Bjørn Dahl setter seg i direktørstolen, Mons Ivar Mjelde overtar som hovedtrener i 2003. En ny filosofi ble født – ”stein på stein”, som alle tiljublet som den riktige vegen å gå. I Branns gjenoppstandelse går man tilbake til sin reelle tilhørighetsform; det var flust med lokale spillere. Mens Brann tidligere kjøpte spillere fra hele landet, kom de nå fra Hordaland. Dette ble grundig telt; i starten av 2003 besto halvparten av stallen av spillere fra Bergen, ”landet” og Hordaland.

Brann som fotballselskap var ingen god formel. Forutsetningene for suksess var grimme, og å sette lederkompetanse fra næringslivet direkte inn til å lede Brann ga mer fokus på økonomi enn fotball. Byens handelsstand skulle nå involvere seg på en helt ny måte, ikke direkte, men indirekte. En ny modell ble født, et aktivt *samarbeid* mellom klubb og næringsliv. Brann styrte skuta sjøl, men for å hevde seg i toppen blir handelsstanden en integrert del av klubbens økonomistyring. Et økonomisk partnerskapsmodell vokste fram. Brann var ikke lengre autonom. Først ute var Sparebanken Vest, som ble ny hovedsponsor etter DnB og betaler seks millioner i året cash. Banken hjelper til med økonomistyringen. Men dette er kun starten. Etter hvert må Brann stole på pengesterke velgjørere, ”rike onkler”, ”investorer”, som kan legge penger på bordet. Handelsstanden kom til å finansiere mange spillere. Først ut var en afrikansk spiller. Brann var ikke lengre herre i eget hus.

Auto 23, bigmannen Idar Vollvik og Hardball

Seyi George Olofinjana var en spiller fra en annen planet. I 2002 slo Olofinjana igjennom på det nigerianske landslaget. Han var klassespiller; en midtbanestrateg, overgod teknisk, sterk i hodespillet, pasningssikker, taklingssterk, en typisk spiller som holder midtbanen sammen når resten av laget svikter. I hans første sesong ble han kåret til årets spiller. Men han ble ikke kjøpt av Branns klubbkasse, men var resultatet av et partnerskap med en lokal bilforhandler fra Fyllingsdalen, Auto 23. En bilforhandlers finansiering og involvering av en spillerovergang var det første vitnemålet på at fotballøkonomi nå var noe annet. Ikke utventet måtte Olofinjana spille med trøye nr. 23. Men det var ingen gave til Brann; Auto 23 sikret seg en klausul ved eventuelt videresalg. Ved videresalg hadde Auto 23 rett på 20 prosent av overgangssummen. Så skjedde som forventet; Olofinjana ble solgt til Wolverhampton for ca. 22 millioner kroner. Brann satt igjen med ca. 17 mill, mens Auto 23 cashet inn ca. fem millioner.^[2] Denne økonomiske transaksjonen skulle senere sette standarden for en rekke spillerkjøp til Brann og andre ballidretter i Bergen. Samarbeidet mellom næringsliv og klubb skulle ikke bare gjøre Brann til et skikkelig topplag, men også gi avkastning til dem som investerte i Brann. Og ingen andre skulle forstå og beherske dette bedre enn trønderen Idar Vollvik. Det ga synergi.

Første gang jeg så Idar Vollvik ”in person”, var ved sesongstart på begynnelsen av 2000-tallet. Det var en vakker vårdag. Mens Brann gjennomgikk endringer utenfor banen, var også Stadion transformert. I mange år var Terje Bøe speaker, men nå var det en annen som skravla i micen; Erik Hanøy. Hanøy var en kjent stemme fra lokalradioen i Bergen. Han var alt annet enn beskjeden; ofte hadde jeg hørt på han kommentere fotballkamper på Radio 1. Og Brann stadion var omdanna til det, en radiokanal som pumper ut absoluttmusikk og kommershits i asfaltjungelen. Rundt hele stadion var det montert et nytt, gigantisk PA-anlegg. Det ble spilt klassisk Radio 1 hits. Musikken var skrudd på 11. Herfra gjorde Vollvik sin entré i pausen. Han hadde et budskap, ett godt ett. Han kom fra et ukjent mobilselskap, Chess, som Vollvik overtok i 2002. Den joviale trønderen inviterte brannpublikumet til en SMS-flørt. Fordi, hvis man tegnet abonnement hos ham på mandagen, lovet Vollvik 500 gratis SMS'er, som sjølsagt kun gjaldt mot noen forutsetninger. Jeg vet ikke hvor mange som hoppet på Vollviks tilbud. Jeg gjorde det ikke da og der, men senere benyttet jeg meg av Vollviks tjenester. Jeg havnet i Chess-stallen.

Chess, mobiltelefonselskapet Idar Vollvik bygget opp fra bunnen. Viktig støttespiller for Brann.

Vollvik var en særdeles *raus* person. Han ble en lokal variant av melanesisk eller polynesisk "bigman", forsto gavens makt og begrepet *resiprositet*, i tillegg til å være en representant for overdådig og prangende forbruk eller *conspicuous consumption*. I antropologisk forskning refererer "bigman" til en person med politisk innflytelse innen en stamme, innflytelse som ikke er gitt av formelle institusjoner, men en uformell autoritet anerkjent, ervervet gjennom bruk av ferdigheter som overtalelse og visdom (se Sahlins 1963). Bigmannens posisjon skaffes ikke gjennom å gå til valg i et demokrati, men bygges opp gjennom hardt, individuelt arbeid i konkurranse med andre ambisiøse menn, som også ønsker innflytelse. Menn som aspirerer til å bli bigman, deltar ofte i pågående prosesser der resiprositet og redistribusjon av materielle og politiske ressurser spiller en viktig rolle. Og et av deres middel for å nå toppen er å bygge allianser gjennom gavens makt, og dens evne til å forplikte gjennom gjenytelse eller tjeneste. De deltar i såkalte gaveøkonomier. Noen vil kanskje si dette er hvordan gründere jobber. Vollvik forsto dette, og spilte på at han var Bør Børson, en kar som strødde rundt seg. Vollvik ga mange gaver, ikke bare til Brann, men også til resten av Bergen. Hans beste trekk var kjøpet av helten Raymond Kvisvik. I 2003 finansierte Chess Kvisviks retur. Hvis Kvisvik reddet Brann fra nedrykk i 2001, skulle han være en ny frelser som skulle bidra til at klubben holdt seg i Tippeligaen. Kvisviks utrolige popularitet hadde spin-off-effekter; Chess opplevde en utrolig vekst i nye abonnenter. Ikke uventet, skjedde dette i Bergen. De nye kundene var brannsupportere. De innrullerte seg hos Chess på grunn av Vollviks støtte til Brann.

Vollvik ga gaver; det ble gitt til alle slags mulige idrettsforeninger. Chess-logoen kunne ses overalt. Vollvik organiserte også en egen konsert med 80-tallsstjernen Bryan Adams. Venuen var Brann stadion. Han spilte bevisst på at gaver ikke kun er en materiell sak, men har også en sosial betydning. Den skaper bånd mellom mennesker, bygger allianser, og skaper forventning om gjenytelse. Men Vollvik skilte seg ut igjen. Vollvik tjente penger, Chess vokste jevnt og trutt, og trønderen kom ut i alle kanaler; prangende forbruk karakteriserte ham. Det offentlige Bergen deltok og leste om Vollviks suksess. Vollvik stilte offentlig ut sin nye rikdom; han kjøpte seg verdens raskeste sportsbil, Koenigsegg, og inviterte folk til sin nye yacht. Vollvik var ingen gjerrigknark; fikk han tilgang til ny rikdom, sikret han seg at det ble redistribuert tilbake til dem som ga han muligheten til å skaffe seg den. Vollvik kunne trykke på de rette sosiale knappene. Sjelden hørte man Vollvik ville ha noe tilbake. Han gikk sjelden, eller omtrent *aldri*, inn i en offentlig polemikk i hvordan Brann ble styrt. Vollvik ville kun hjelpe Brann til toppen, stille midlene til disposisjon. Vollvik bygde et lite selskap opp fra bunnen, ble først millioner, deretter milliarder, da han i 2005 solgte Chess til den svenske telegiganten TeliaSonera for 2,4 milliarder kroner. Innen en femårsperiode hadde Vollvik startet med to tomme hender, og deretter blitt milliarder. Han hadde aktivt brukt idretten, og blitt til en profilert forretningsmann. Men etter hvert skulle det gå nedover med trønderen, ganske mye. Vollvik gikk over til børsen, og satset mye på aksjer, noe som omtrent endte med personlig konkurs.

I 2004 gikk det mye bedre. Brann ble cupmester og tok bronse i serien. Men etter hvert skulle andre aktører gjøre sin entré. Da Vollvik forsvant ut fra hovedscenen, fikk Brann hjelp fra den organiseringen klubben

ikke mestret, et selskap, bedre kjent som investeringselskap. I begynnelsen visste man så ikke mye om dem; de holdt bevisst lav profil, ønsket at det skulle være "ro", og aller viktigst, hjelpe Brann til seriegull. Bergenserne ble introdusert for "Hardball", et selskap satt sammen av en gruppe bergensere med kobling til byens næringsliv. Hardball er et investeringselskap, og har vært frontet av tidligere TV2-mann Bjarne Berg. Det er registrert i Brønnøysund, er et aksjeselskap, har direktør og organisasjonsnummer. I Bergen er Hardball oppført med næringsadresse i Olav Kyrres gate, en gate oppkalt etter byens grunnlegger, Olav Kyrre. Hardball har utelukkende et mål, å finansiere spillerkjøp til Brann. Formelen synes å være enkel. Hardball legger penger på bordet til spillerkjøp, med visse betingelser. Hvis en hardball finansiert spiller blir solgt, trekkes selskapets investeringer i fra. Overskudd etter investeringer deles 50/50 mellom Hardball og Brann. Hardball har ingen eierandeler i Brann, men har spilt alt annet enn en signifikant rolle i oppbyggingen av det som skulle lede til seriegullet i 2007. Hardball fullfinansierte eller delfinansierte en rekke nøkkelspillere. Ragnvald Soma, Paul Scharner, Martin Andresen, Kristján Örn Sigurðsson, Petter Vaagan Moen, Eirik Bakke, Jan Gunnar Solli, Hassan El Fakiri og Azar Karadas, kom alle sammen til Brann med Hardballs drahjelp. Flere av dem hadde betydelig suksess, og har kostet millioner. Ragnvald Soma ble kåret til årets spiller i sin debutsesong. Paul Scharner var i toppen på spillerbørsen. Den ene av Branns "ørner", Kristján Örn Sigurðsson, var på sitt beste en av landets beste midtstopperer med sin utrolige duellstyrke. Tidligere landslagskaptein Martin Andresen skrudde sammen midtbanen. Totalt sett har Hardball bladd opp flere millioner kroner for å skaffe til veie de beste spillerne.

Epilog

Hva er så punsjlinja, konklusjonen? For det første har jeg begitt meg ut på en analytisk umulighet; å skrive en eller annen forskningsartikkel kombinert med å være supporter av det jeg elsker; SK Brann. For det andre konkluderer jeg tentativt med at Brann er sosialt udødelig i sin nåværende form. Bergens stolthet eksisterer som en sosial ide og er del av en type sekulær religion som aldri vil tillate at Brann dør. Branns unike posisjon tillater det ikke, fordi ved inngangen til Tippeligasesongen 2010, var det igjen økonomisk turbulens. Mange klubber i de to øverste divisjonene slet, og igjen kunne man lese om røde tall over hele fjøla. Brann var intet unntak. Etter flere år med overskudd, gikk klubben nå med underskudd. I lengre tid var det også spørsmål om når og hvis klubben skulle kunne vise til røde eller svarte tall. Men, ikke minst, utviklet det seg hele til beskyldninger om feilinformering og løgn. Sommeren 2009 uttalte klubbens styreleder, Hans Brandtun, at bergensklubben så ut til å gå i null, mens prognosen noen måneder senere viste det stikk motsatte; det lå an til et underskudd på 20 millioner kroner.^[3] Da regnskapet for 2009 ble offentliggjort, viste det et underskudd på nesten 25 millioner. Og verre skulle det bli. Brann måtte ta opp ekstra kassakreditt fra en av klubbens hovedsponsorer, Sparebanken Vest, for å kunne betale ut lønninger til ansatte, en forespørsel som først var gjort i hemmelighet.^[4] Under klubbens årsmøte i 2010, ble styrets evner til å lede klubben hovedtema. Styret ble anklaget for dårlig økonomistyring av Hardballs representant, Bjarne Berg. Berg gikk til angrep og krevde styrets avgang. Men styret nektet. Brann var en idrettsforening, basert på idrettsdemokrati. Det var medlemmene som styrte, ikke investorer. Men Berg ble medlem i siste liten, og fikk talerett på årsmøtet. Ifølge Berg var Brann en av de enkleste bedriftene å styre i byen.^[5] Dramatisk ble det også da det kom fram at styret hadde avvist 40 til 50 millioner kroner i frisk kapital til nye spillerkjøp fra Hardball. Forstå det den som kan.

Litteratur

Appadurai, Arjun (1986) *The Social life of things : commodities in cultural perspective* Cambridge : Cambridge University Press

Armstrong, Gary og Hognestad, Hans (2003) "We're not from Norway : football and civic pride in Bergen" i *Sport and the nation* London : Taylor & Francis

Barth, Fredrik (1969) "Introduction" i *Ethnic groups and Boundaries* (F. Barth) Oslo: Universitetsforlaget

Gammelsæter, Hallgeir og Ohr, Frode (2002) *Kampen uten ball. Om penger, ledelse og identitet i norsk fotball* Oslo: Abstrakt

Gammelsæter, Hallgeir (2009) "The organization of professional football in Scandinavia" i *Soccer and Society* 2009/3-4

Gjessing, Petter (1999) *Brann, fra Gutteklubb til Bergens Stolthet? En historisk undersøkelse av Branns Posisjon i den Bergenske fotballen, og Klubbens Forhold til Byens Innbyggere i Perioden 1908-1955* Bergen: Historisk institutt, Universitetet i Bergen, upublisert avhandling

Goksøy, Matti & Hognestad, Hans (1999) "No Longer Worlds Apart? British Influences in Norwegian Football" i *Football Cultures and Identities* (Armstrong, G. & Giulianotti, R.) Houndmills, Basingstoke & London: MacMillan Press.

Haddal, Kjetil & Haugbakken, Halvdan (2004) "Markedspenetrasjonen: Nye utfordringer i studiet av supportere og fotball" i *Betwixt and Between Sosialantropologistudentenes årbok 2004* Oslo: Sosialantropologisk institutt

Haugbakken, Halvdan (2009) "Fotballselskapet" i *www.idrottsforum.org* 10/2009

Haugbakken, Halvdan (2004) *The abandoning of football; A social anthropological study of Dracs: a group of FC Barcelona supporters: Negotiating supporter identity in relation to the market penetration of international football* Bergen: Institutt for sosialantropologi, Universitetet i Bergen, upublisert avhandling

Hjelseth, Arve (2006) *Mellom børs, katedral og karneval : norske supporterers forhandlinger om kommersialisering av fotball* Bergen: Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen

Hognestad, Hans & Armstrong, Gary (2003) International orientation and conservative patriotism : football identities in Bergen i *Football history and culture* Oslo: Norges Idrettshøgskole

Høydal, Kjell Ove & Pettersen, Jarle (1998) *Fra dugnadsorganisasjon til fotballbedrift : en teoretisk og praktisk verdsettelse av SK Brann* Bergen: Norges Handelshøgskole, upublisert avhandling

Iøst, Roar (2000) *The Quest for authenticity: An analysis of Norwegian Liverpool FC Fans* Oslo: Sosialantropologisk Institutt, upublisert avhandling

Jolly, Vijay K (1997) *Commercializing new technologies : getting from mind to market* Boston, Mass. : Harvard Business School Press

Sahlins, Marshall (1963) "Poor Man, Rich Man, Big Man, Chief: Political Types in Melanesia and Polynesia" i *Comparative Studies in Society and History* 5/1963

Størmer, Christian (1999) *Fra forening til forretning: Balanced Scorecard og endringspotensialet i SK Brann* Bergen: Norges Handelshøgskole, upublisert avhandling

Turner, Victor (1974) *Dramas, Fields, and Metaphors: Symbolic Action in Human Society* Ithaca/London: Cornell University Press.

Noter

[1] Se <http://www.vg.no/sport/fotball/norsk/artikkel.php?artid=8954378>

[2] Se Bergens Tidende 16.06.2005:13

[3] Se: <http://fotball.bt.no/eliteserien/article162546.ece>

[4] Se: <http://fotball.bt.no/eliteserien/article160939.ece>

[5] Se: <http://fotball.bt.no/eliteserien/article162455.ece>

Copyright © [Halvdan Haugbakken](#) 2010.

All rights reserved. Except for the quotation of short passages for the purposes of criticism and review, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author.

www.idrottsforum.org | Redaktör [Kjell E. Eriksson](#) | Ansvarig utgivare [Aage Radmann](#)